

مقدمه

شته‌ها از جمله حشرات خسارت‌زا در کشاورزی هستند که هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم به محصولات کشاورزی خسارت وارد می‌کنند. خسارت مستقیم آنها با مکیدن شیره گیاهی است که باعث به وجود آمدن علائم مختلفی مانند پیچیدگی، زردی و غیره در گیاهان می‌شود. اما خسارت غیرمستقیم آنها به این صورت است که برخی از این شته‌ها ناقل برخی ویروس‌ها هستند و در انتقال و گسترش بیماری‌های ویروسی نقش بسزایی دارند، بنابراین باید آنها به دقت شناسایی شوند و در صورت لزوم راهکارهای مناسب در زمان مناسب برای مبارزه با آنها پیش گرفته شود.

۱- شته سبز سیب (*Aphis pomi*)

رنگ بدن ماده زنده‌زای بی‌بال از زرد مایل سبز تا تیره متغیر است. شاخک‌ها متمایل به زرد، دم سبز تیره تا سیاه و کورنیکول‌ها سیاه می‌باشند. طول دم نصف تا دو سوم طول کورنیکول‌هاست. در ماده زنده‌زای بال‌دار نیز سر و سینه و شکم سبز است و شکل و رنگ دم و کورنیکول‌ها مانند ماده زنده‌زای بی‌بال است. این شته در سراسر کشور انتشار و اهمیت اقتصادی دارد و تاکنون روی سیب، به، گلابی، زالزالک و ازگیل (شکل ۱) دیده شده است. این آفت به برگ و نوک شاخه‌های نارس، جوانه‌ها و حتی گل‌ها نیز خسارت می‌زند و باعث کاهش محصول می‌شود. خسارت آن در نهالستان و روی درختان جوان بسیار شدید است. بر اثر تغذیه این آفت برگ‌های جوان انتهایی بیشترین خسارت را می‌بینند. این برگ‌ها تغییر شکل داده و اغلب به صورت عرضی به هم می‌پیچند.



شکل ۱- شته سبز سیب، از آفات خسارت‌زا به برخی از درختان مانند سیب و به است.



زیست‌شناسی شته سبز سیب

زمستان‌گذرانی به صورت تخم روی شاخه‌ها است. زمان تفریح تخم‌ها همزمان با باز شدن جوانه‌ها می‌باشد. فعالیت بهاره این آفت شدید است و روی اعضا فعال و جوان گیاهی به سرعت به زنده‌زایی ادامه داده و مهم‌ترین خسارت خود را وارد می‌کند. با افزایش جمعیت، افراد بالدار در مجموعه شته‌ها ظاهر می‌شوند که انتشار آفت را به عهده دارند. این شته میزبان ثانوی برای تابستان‌گذرانی ندارد و اگر مشاهده می‌شود که در طول تابستان جمعیت آن به شدت کاهش می‌یابد. نتیجه حرارت شدید، وقوع تغییراتی در شیره گیاهی و فعالیت قابل توجه دشمنان طبیعی این شته می‌باشد. از اوایل پاییز به بعد جمعیت این شته رو به فزونی محسوس می‌گردد و افراد جنسی از اواخر مهر ماه شروع به ظاهر شدن می‌کنند و تخم‌ریزی تقریباً بلافاصله آغاز می‌شود.

مدیریت شته سبز سیب

در بسیاری از موارد سمپاشی علیه این شته ضروری است. اما سمپاشی اختصاصی علیه آن توصیه نمی‌شود. چون در هر نقطه از کشور زمان مناسب سمپاشی علیه آن با سایر آفات مهم سیب از جمله شپشک واوی، نسل اول کرم سیب و لیسه همزمانی دارد.

۲- شته صابونی سیب (*Dysaphis plantigena*)

رنگ بدن ماده زنده‌زای بی‌بال قهوه‌ای مایل به خاکستری و گردآلود است و کورنیکول‌ها و قسمت انتهایی دم تیره می‌باشند. در ماده زنده‌زای بال‌دار نیز رنگ سر و سینه از قهوه‌ای تیره تا سیاه متغیر است. کورنیکول‌ها و انتهایی دم تیره هستند. انتشار سراسری دارد. تنها گیاه میزبان این آفت سیب است (شکل ۲). این آفت همراه با مکیدن شیره گیاهی در برگ‌ها باعث پیچش آنها و ایجاد شبه گال‌هایی روی آنها می‌شود. این شته بسیار خطرناک است و در سال‌ها و مکان‌های مناسب می‌تواند به شکل آفتی بسیار مهم و زیان‌آور خود نمایی کند. خسارت این حشره روی میوه نیز دیده شده است. در بعضی موارد باعث فرورفتگی‌هایی در میوه می‌شود.





شکل ۲- شته صابونی سیب از آفات درختان سیب است که درخت سیب میزبان اختصاصی آن است.

زیست‌شناسی شته صابونی سیب

این آفت زمستان را به شکل تخم‌های انفرادی روی شاخه‌های دو و سه ساله درخت سیب می‌گذراند. فعالیت تغذیه‌ای آفت در روزهای اول نظر را جلب نمی‌کند ولی ناگهان رو به ازدیاد گذاشته و در اواخر دوره گل و بعد از ریزش گل شدت تراکم تهدید آمیز می‌شود. بلافاصله بعد از گل این شته‌ها را می‌توان حتی در حال نیش زدن به میوه‌ها هم دید. شته در تابستان ناپدید می‌شود ولی در مواردی در طول تابستان هم این شته روی سیب دیده شده است.

مدیریت شته صابونی سیب

برای کنترل شته گاهی سمپاشی لازم است. بهترین زمان سمپاشی بعد از ریزش گل است. ولی اگر بتوان سمپاشی علیه آن را با سمپاشی اول کرم سیب تلفیق کرد مناسب است.

منبع

مینایی، کامبیز (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات درختان میوه دانه‌دار و هسته‌دار، دانشگاه شیراز.

Tomlin, C. S. (2000). The pesticide manual, 12th ed. BCPC.

Whitaker, P. (1998). Important issues in ecologically sound integrated pest management. Am. Entomol. 3:148-153.

